

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Ki legyen a tiszántúli egyházkerület püspöke?! Csiky Lajos. — A zsinati törvényjavaslatok egyházmegeink s tiszántúli egyházkerületünk előtt. — Iskolaügy. A rövidlátás mint iskolai betegség. Referens. — Közügyeink. Tiszántúli egyházker. rendkívüli közgyűlés és Révész Bálint emlékünnepe. — Az udvari ev. reform. iskola megnyitásának örömmünnepe 1891. nov. 8-án. Bodnár János. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetés.

Ki legyen a tiszántúli egyházkerület püspöke?!

Folyó nov. hó 18-án tiszántúli ev. ref. egyházkerületünk rendkívüli közgyűlést tartott, melyen intézkedett néhai Révész Bálint üresen hagyott püspöki széke betöltése ügyében. E gyűlésen s a gyűlés utáni órákon csak egy gondolat uralkodott a lelkeken, egy kérdés vette igénybe mindazok figyelmét, kik az egyház s közelebről e nagy egyházkerület ügyei iránt érdeklődnek: az, hogy ki legyen a tiszántúli egyházkerület püspöke?! Nagy kérdés, melyről méltó gondolkozni; nagy kérdés, melyhez nemcsak szabad hozzá szólni, de a melyben kötelesség is véleményt nyilvánítani.

Néhány héttel ezelőtt kinyilatkoztattuk e lapban, hogy mihelyt elérkezettnek látjuk arra az időt, ki fogjuk bontani lobogónkat, a mely alatt tárgyilagos komolysággal, minden személyeskedés nélkül, komoly meggyőződésünk szavát követve, bele megyünk a f. hó 18-án immár megindult nagy küzdelembe. Bele megyünk abba a győzelem reményével, de egyszermind azon meggyőződéssel is, hogy, mert komoly férfiakhoz méltó fegyvereket fogunk csak forgatni, ha netán elesnénk is, nem szégyenelhetjük a harcot, melyet megkezdettünk és folytatni fogunk, mert szent ügy érdekében, önzetlenül küzdünk, kik elleneseinkben is a komoly meggyőződés, a nemes cél szolgálatában álló férfiakat fogjuk tisztelni, ha ugyan ők is a mienkhez hasonló fegyverrel küzdenek.

Mint ama szerkesztői enuntiationokban megjegyeztük, a püspökségre három komoly, számbavehető jelölről van, lehet csak szó. Vegyük föl őket sorban, koruk szerint, s tegyük meg rájuk tárgyilagos megjegyzéseinket.

Az első a szatmári egyházmege nagyérdemű esperese, s f. nov. hó 18-ika óta a tiszántúli egyházkerületnek közgyűlésileg is beállított helyettes püspöke, főtiszteletű Kiss Áron úr. Soha távolabb nem állott tőlünk, mint most, az, hogy meg ne hajoljunk a hivatali auctoritás előtt, hogy tehát épen most ő benne, a nevezett főtiszt. úrban el ne ismerjük első egyházi előjárónkat, kinek személyéhez mindazon tisztelettel járulunk, a melyet e személy különben is, de az adott körülmények között föltétlenül is megkövetelhet tőlünk. Tisztelettel adózunk tehát a kiváló lelkesnek, a nagynevű esperesnek, ki hosszú életpályáján irodalmi jeles munkálkodásával s gyakorlati lelkes s esperesi tevékenységével méltán kiérdemeli a teljes tiszteletet. De, — és itt következik a kritika, a melyhez nekünk, mint férfiaknak, mint lapszerkesztőnek, és épen mint egy prot. egyházi közlöny szerkesztőjének föltétlen jogunk van, — de kénytelenek vagyunk kimondani, hogy mi a főtiszt. helyettes püspök urat egyetlenegy körülménynél fogva, de a mely föltétlenül elháríthatatlan impedimentum, nem tartjuk a püspöki magas állásra teljesen alkalmasnak, és ezen körülmény az, a minek kimondása neki végre is nem fájhat, hiszen tisztesség a vénség, — ezen körülmény az, hogy ő már nagyon öreg ember arra nézve, hogy egy óriási sok, a lélek és a test minden energiáját igénybe vevő teherrel összekötött állást elfoglalhasson. Megboldogult püspökünk a fényes érdemekben gazdag vén ember, 1816-ban született, a főtiszt. helyettes püspök úr pedig egy évvel korábban, 1815-ben. Lehet-e már gondolni, emberileg számítva a dolgot, hogy a ki több mint 7 évvel ezelőtt átlépte az öszövetségi egyik árkot s olyan közel áll a másikkhoz, lehet-e, mondom, gondolni, hogy ő még éveken át meg

tudjon állani azon a polczon, melyen csak egy jel-szava lehet az embernek, és ez az: „In aliis serviendo consumor!” Csakhogy ezt 77 évvel kezdeni el, nagyon hasonlít a magasba hajított röppentyű gyorsan kigyúló s époly gyorsan kialuvó fénysugarai röptéhez. Ha a főtiszt. úr 20—25 évvel fiatalabb volna, bizony nem írtuk volna e sorokat, melyek nem személye, hanem legfőntebb kora ellen intézvék.

A másik jelölt nagy. Szabó János úr, a békésbányai egyházmegye kiváló érdemekben gazdag esperese. Ugy koránál, mint komoly munkában szerzett érdemeinél fogva őt már érdemesnek kell tartanunk a püspöki székre. Koránál fogva is tehát, mert fenn ragyog még életének napja, kitől sokat, s ha a bizalom őt ülteti a püspöki székbe, a legjobbat lehet és kell várnunk. Egy nagy egyházmegye élére állítva, már hosszú évek óta ismeri az egyházi adminisztráció minden szövevényes útjait, — és pedig nekünk leendő püspökünkben első sorban jó adminisztrátorra lesz szükségünk. Mint kiváló egyházi szónok, mint épen körülményeinél fogva a missióügy egyik leglelkesebb bajnoka, mint az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság elnöke, kellő gondot fog ő fordítani tudni egyházunk legvitálisabb kérdéseinek helyes úton való vezetésére, s végre társadalmi tekintetben való finom, csiszolt modoránál fogva méltólag fogná ő képviselni, a mi szintén igen fontos dolog, egyházkerületünket, egyházunkat, mindenütt, hol azt államhatalom, a polgári elem előtt képviselni kell.

A harmadik jelölt nagy. Tóth Sámuel hittanár, egyházkerületi főjegyző úr, a kit szintén minden tekintetben érdemesnek tartunk a püspöki díszes állásra. Tudjuk ő róla, hogy a tiszántúli egyházkerületnek 1869 óta aljegyzője, 1871 óta főjegyzője, a konventnek 1877 óta, az egyetemes ev. ref. egyház s egyszersmind a tiszántúli egyházker. tanügyi bizottsági jegyzője, valamint jegyzője volt már az 1881-ik évi zsinatot, s most is működő jegyzője a jövő hó 5-én kezdődő zsinatot előkészítő bizottságoknak. Jegyzője volt továbbá az 1881-ik évi zsinatnak, s végre főlemlítendő róla, hogy 1870 óta püspökünk képviselőjében évről évre jelenvolt az érettségi vizsgálatokon is, mint azoknak vezetője. Az általa kiadott jegyzőkönyvek száma már egy egész kis könyvtárt teszen ki, s a ki el tudja azt képzelni, hogy mennyi munka előzhet meg egy-egy jegyzőkönyvi szám elkészítését, annak fogalma lehet arról az óriási munkáról is, a melyet eddig már nt. Tóth Sámuel úr teljesített, főként ha az elmondottakhoz hozzá vesszük azt is, hogy talált ő időt elkészíteni a nagy kötetre menő egyetemes egyházi névtárt, hogy megírta és kiadta „... Kivonatatos gyűjtemény...” cz. művét, hogy 4 éven át lapszerkesztő volt, hogy rendezte az egyházkerületi levéltárt, közben pedig tanár és többször akadémiai igazgató is volt, kinek lelkiösmeretes ügybuzgalma ellen tanuló vagy tanár-

társ soha kifogást nem tehetett, sőt a kinek, mint igazgatónak erélyét nagyon sokszor csodálni voltunk kénytelenek. Egy dolog a bizonyos, és ez az, a mit mindenki el is ismer, hogy nincs ember, ki a tiszántúli egyházkerület, sőt az egyetemes magyar reformált egyház ügyeit, régi történetét, mai állását oly jól ismerné, mint nt. Tóth Sámuel úr. És még egy másik dolog is bizonyos, és ez az, hogy a bizony sok tekintetben elhanyagolt iskolaügyet a legfelső foktól a legalsóig ez egyházkerületben senki úgy vezetni, senki úgy ellenőrizni nem fogná tudni, mint e harmadik helyen említett püspök-jelölt úr. Az elmondottak után ő róla is jó lélekkel, szent meggyőződéssel mondjuk: „Eo loco dignus!”

Ime itt van a kimondott lobogó! Két név van reá fölírva. Hogy e két név közül melyik, vagy tán egy más lobogóra írott név kerül-e ki győzelmesen a választási urnából, azt ma még csak a jó Isten tudja. Mi sokan küzdeni fogunk a mi jelöltjeink mellett híven, tisztességgel, a férfias becsület fegyvereivel. Alkotmányos küzdelmünkben elleneseinktől is hasonló eljárást várunk. Egyházunk Ura pedig légyen mi velünk ezen mi küzdelmünkben, hogy tisztességtelen dologgal be ne fertőztessük Sionunk templomának tornáczait.

Csiky Lajos.

A zsinati törvényjavaslatok egyházmegyénk s tiszántúli egyházkerületünk előtt.

(Vége.)

Az egyházmegyéknek a zsinati előmunkálatokra vonatkozó megjegyzései összeállításával megbízott egyházker. bizottság jelentésének harmadik része így hangzik:

Munkálatunk 3-ik részébe az egyházmegyék azon önálló indítványait és javaslatait vesszük fel és terjesztjük elő, melyek egyházszervezetünkkel, belkormányzatunkkal, egyházunk és az állam közötti viszonyokkal vannak és lehetnek összeköttetésben.

1. „Az 1848. XX. t. cz. alapján törvényeink és békekötéseinkben biztosított autonóm jogaink csorbítatlan fentartása mellett, egyházunk oly tetemes állami dotációban részesíttessék, hogy szegény gyülekezeteink és lelkészeink mind vallás-erkölcsi hivatásuknak, mind magyar nemzeti s kulturális missiójuknak teljes sikerrel megfelelni képesek legyenek”. Beregi, debreczeni, érmelléki, felső-szabolcsi, máramaros-ugocsi, szatmári egyházm.

Mielőbb oly mérvű államsegély eszközöltessék, hogy a lelkészi fizetés 600 frtja a legkisebb egyházban is meglegyen. Érmelléki

2. A vallás és tanulmányi alapok rendezésére a szükséges lépések tétessenek meg, kérvén és követelvén az államtól, hogy az alapok javaiban a magyar ref. egyház is az őt jogosan megillető arányban részesíttessék. Beregi.

3. Házassági jog rendezése. Beregi.

4. Az állami tanintézetekben teljesített hitoktatásért a

ref. lelkészek is a más hitfelekezeti lelkészekkel egyenlő díjazásban részesíttessenek. Beregi.

5. Bőjti úrvacsoraosztás töröltessék el. Beregi.

6. Egyetemes lelkészi gyámintézet nyugdíjintézet nélkül mielőbb állíttassék fel. Tökenöveléshez a lelkészek és egyházak az utóbbiak osztályának megfelelő arányban járuljanak. Beregi.

7. Egyetemes lelkészi nyug- és gyámintézetnek felállítást nem tartja kívánatosnak a debreczeni egyházmegye, hanem egyházmegyéenként mindenütt szerveztessenek lelkészi özvegy-, árva-, gyám- és nyugdíjintézetek, és az egyházmegyék közt befizetéseik arányában osztassék föl a közalap bevételeinek azon 10%-a, a mely az országos özvegy-, árva-, gyám-, nyugdíjintézet jutalékaul megállapított, és a melynek 5%-kal való felemelését halaszthatatlannak tartja. Debreczeni.

8. M.-szigeti lyceum fentartó testülete is külön küldhesen képviselőt az egyházkerületi gyűlésre. Máram.-ugocsa.

9. 524. §. így módosíttassék: A nem ev. ref. felekezeti gymnasiumba vagy középiskolai jelleggel bíró intézetbe járó ev. ref. vallású stb. Középiskolai tanáregyesület indítványa; javaslatának többi része pusztán csak intézkedést kíván.

10. 68. §. A zsinaton összesen 120 személy képviseli a magyarországi ref. egyházat stb.

69. §. második bekezdés: Ezenfelül a fő s középiskolák s tanítóképezdek részéről 14 képviselő választatik: a tiszántúli egyházkerületben 4, erdélyi egyházker. 3, dunamelléki egyházker. 3, tiszáninneni egyházker. 2, dunántúli egyházkerületben 2, összesen: 14 tag.

11. Az egyházkerületi gyűlés tegyen lépést a konvent előtt arra nézve, hogy a zsinat elé nyújtandó egyházi alkotmányi törvényjavaslat 70. §-a határozottabban és eltéréseket kizárólag szövegeztessék és tisztán kitüntettessék: vajjon a zsinati tagok a kerületek gyülekezeteinek, vagy csak az egyházmegyék gyülekezeteinek képviselői-é? miből folyólag kimondandó lenne, hogy az egyházkerületek vagy az egyházmegyék tekintendők-é zsinati képviselőket választó kerületeknek.

Abban az esetben, ha a törvény továbbra is az egyházkerületekre bizza a zsinati képviselők választása módjának megállapítását, az egyházkerületi gyűlés 1881. máj. 33. sz. határozatát oly módon módosítsa: hogy a tiszántúli egyházkerületben a négy zsinati képviselő választásra jogosított nagyobb népességű egyházmegyék két kisebb választó kerületre osztassanak. A debreczeni egyháznak ezen indítványát a debreczeni egyházmegye nem pártolja ugyan, mindazáltal az egyházkerületi gyűlés elé terjeszti.

Imé ezen 3 csoportba soroztuk az egyházmegyék véleményeit. Megjegyezzük még, hogy vannak módosítások, megjegyzések, melyek inkább az irányra, stylusra vonatkoznak, ezeket is mind összeszedve s egybeállítva mellékeljük azon munkálatunkban, mely az egész törvényjavaslat minden egyes §-ára tett egyházmegyei véleményeket tünteti föl.

Végezetre még azt is fel kell említenünk, hogy a köznevelési s közoktatási szervezet, főtiszt. püspök úr által a tanintézetek tanárkaraihoz véleményezés végett megküldetvén, a tanintézetek közül a következők terjesztették be véleményeiket: Máramaros-szigeti főgymnasium. Máramaros-szigeti jogakadémia. Hód-mező-vásárhelyi főgymnasium. Karczagi algymnasium. Békési gymnasium. Mező-turi gymnasium. Szatmári gymnasium. E szerint nem küldöttek véleményt a debreczeni főiskola, h.-böszörményi, h.-nánási, kisujszállási gymnasiumok

tanárkarai. Ezekben eleget téve megbízatásunknak, mély tisztelettel maradtunk Debreczen, 1891. szept. 23. a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek alázatos szolgálói: Horthy István, bizottsági elnök, Szőke János, érmelléki esperes, Szabó János, Kiss Albert, Dr. Kovács Sándor, Izsaák Dezső, Tóth Sámuel, bizottsági jegyző.

A 3-ik sz. alatti javaslatokra az egyházker. közgyűlés a következő határozatokat hozta:

Az 1-ső számú indítvány fölterjesztetik.

A 2-ik számú jelenleg mellőztetik.

3. szám alatti, már a konvent által fölvetetett.

4. szám alatti a javaslat 524. §-al, úgy a mint azt a középiskolai tanáregyesület szövegezi, megoldást nyert.

5. szám alatti indítvány jelenleg mellőztetik.

6. és 7. szám alattiak nem fogadtatnak el, az egyetemes nyugdíjintézet fölállítása tervben levén.

8. szám szintén nem ajánlatik.

9. szám elfogadtatik.

10—11. szám alattiak szintén nem fogadtatnak el.

Jegyző előterjesztette még az egyházker. közgyűlésnek, hogy a gymnasiumok tanárkarai micsoda elvi megjegyzéseket és észrevételeket tettek a köznevelési s oktatási szervezetre, a mint következik:

Főtiszteletű egyházkerületi gyűlés!

A köznevelési s közoktatási szervezeti javaslatra a tanintézetek tanárkarai részéről következő elvi megjegyzések és észrevételek tétettek:

A h.-m.-vásárhelyi gymn. tanárkar az egész egyházalkotmányi javaslatban az „egyházközség“ helyett mindenütt „egyház“ elnevezést kíván tétetni.

22. §. a) pontjában „együttesen“ kifejezés helyett: „külön-külön“ tétessék. M.-turi, h.-m.-vásárhelyi gymn.

48. §. e) pontját így kívánja módosítani a karczagi gymn. tanárkara: „az egyházkerületben levő nem teljes 8 oszt. gymnasiumoknak minden 10 rendes tanszék után küldendő egy-egy képviselője“.

Konventen a gymnasiumi tanároknak méltányos képviseltetését kívánja a m.-turi, békési gymn. tanárkar.

69. §. úgy módosíttassék, hogy a zsinaton a tanárképviselők száma tiszántúlról 4, az erdélyi s dunamelléki egyházkerületből 3—3 legyen, h.-m.-vásárhelyi.

89. §-ba h) pont alatt a tanári s tanítói képzés is vétesék föl, m.-turi.

111. §-ba tétessék be: „az egyházmegye esperese által“, m.-turi.

308. §-ba tétessék be: „pártfogósági testületek, egyesek“, m.-szigeti.

512. §-ból hagyassék ki a: „ha lehet“, máram.-sziget.

513. §. 2-ik bekezdése így szövegeztessék: „a rendes tanárok száma, beleértve a rendes vallásnárt is ott, a hol ilyen van, 4 osztályú gymnasiumban 6-nál, 6 osztályúban 8-nál, 8 osztályúban 12-nél kevesebb nem lehet az igazgatón kívül“, már.-szigeti.

517. §-ban fejeztessék ki: a tanár a fentartó testület presbyteriuma előtt az egyházalkotmányra esküt tegyen. M.-turi.

Ezen §-ban „egyes“ helyett „egyesek“ tétessék.

519. §. helyett: Az igazgató nem teljes gymnasiumoknál 15; teljes gymnasiumoknál 10; szaktanárok 18; rajztanárok 20 óránál többre nem kötelezhetők stb. M.-szigeti.

520. §. A konvent határozottan szabja meg a fizetést. M.-turi.

A fizetés minimuma az állami középiskolák tanárai s igazgatói törzsfizetésénél kevesebb nem lehet. Szat. Állami tanárokkal egyenlő javadalmazást kívánnak h.-m.-vásárhelyi, m.-szigeti.

521. §-ban fejeztessék ki: hogyha valamely gymn. megszűnik vagy szünetel, a fentartó testület gondoskodik a tanárokról, a míg képzettségüknek megfelelő alkalmazást nem nyernek. Karczagi.

529. §. 1. bekezdésben: „ismeretek mérvét“ után „és az általános tantervet az állami tanterv figyelembe vételével“. A 2-ik bekezdés következő szöveget nyerne: „Az egyházkerület intézkedhetik az illető tanárkar meghallgatásával a tantervnek a helyi körülményekhez alkalmazása s ezek szerint leendő módosítása iránt“. M.-szig.

531. §. így szövegeztessék: Egy osztályban rendszeren nem lehet több 60 tanulónál. A hol a növendékek száma 3 egymásután következő éven át ezt túlhaladja: ott párhuzamos osztályok állítandók és a tanárok létszáma oly módon szaporítandó, hogy minden egy párhuzamos osztály után 1, két párhuzamos osztály után 3 tanár állíttassék be. M.-szig.

533. §-ban a tanév hány harmadra oszlik fel, azt is betétni kívánja a karczagi.

2-ik bekezdés úgy szövegeztessék: az iskolafentartó testület állapítja meg és az egyházkerület erősíti meg. M.-szig.

535. §. A felvételi vizsgának a reál, illetőleg a polgári iskola s a gymn. tanterve között levő különbségre kell kiterjednie.

A módozat a vizsgára állapíttassék meg. H.-m.-vásárh.

536. §-ba vételessék be: „a rendes tantárgyak közül a szépírás, testgyakorlat és énekből kapott elégtelen tanjegyek a tanulókra nézve nem bírnak visszavető erővel“.

3-ik bekezdés hagyassék el. M.-szig.

543. §-hoz pótlék: Hogy az értesítők mily szerkezetűek legyenek, azt szabályrendelettel az egyetemes konvent állapítja meg. M.-szig.

544. §. Az egyházmegyét kihagyni kívánja az igazgató hatóságból a szatmári gymn.

547. §. Az igazgató tanácsba legalább középiskolát végzett tagok választhatók. M.-turi, h.-m.-vásárh.

Minden rendes tanár tagja legyen az igazgató tanácsnak. Szatmári.

559. §. A fizetést az iskolafentartó testület állapítsa meg, ne az egyházkerület. M.-szigeti.

560. §. első alinea végül: a jogtanároknak pedig jogtudori vagy ügyvédi minősítéssel kell bírniok. M.-szigeti.

561. §. A konvent bízassék meg egy országos akadémiai tanári nyugdíjintézet létesítésével, melynek minden főiskolai tanár kötelezőleg tagja legyen. M.-szigeti.

Ezen észrevételeket tartottam főbbeknek az egyes gymnasiumok tanárkarai véleményeiből kiemelni. Debreczen, 1891. szept. 25. Legmélyebb tisztelettel maradtam a főtiszt. egyházker. közgyűlésnek alázatos szolgálója: Tóth Sámuel, egyházkerületi főjegyző.

E javaslatokra az egyházker. közgyűlés a következő határozatokat hozta:

22. §. a) pontjában „a nem együttesen“ kifejezés helyett „külön-külön“ tétessék.

89. §. h) pontba betendő: „a lelkészképzés után: tanári s tanítóképzés.“

536. §-ba vételessék be: a rendes tantárgyak közül a szépírás, testgyakorlat és énekből kapott elégtelen tanjegyek a tanulókra nézve nem bírnak visszavető erővel.

Iskolaügy.

A rövidlátás mint iskolai betegség.

Dr. Tüdös Kálmán debreczeni gyakorló orvos egy előadási ciklust kezdett meg főiskolánkban az iskolai betegségekről, melyeket a tanuló ifjúság nagy számban látogat s figyelemmel hallgat. Előadásait f. hó 7-én kezdte meg s mult szombaton, f. hó 14-én végezte be tárgyának első részét, mely a rövidlátásról szól. Hasznos szolgálatot vélünk tenni a protestáns iskolaügynek, ha ezt kivonatban közöljük.

A protestáns egyház szervezete olyan, hogy abban minden tag érvényesítheti befolyását az iskolaügyre, s miután már a sok iskolai dolog, tanulmány megköveteli, hogy az azokkal foglalkozók minél több egészségügyi ismerettel bírjanak, ha a jövő nemzedéket a testi és szellemi elsatnyulástól meg akarják óvni, annál szükségesebbek ezen ismeretek a protestáns egyház minden tagjának, lelkésznek, tanítónak, családapáknak egyaránt. Ezeknek együttes működése vethet csak gátat az iskolai betegségek terjedésének. A miniszteri és hatósági intézkedések sokat tehetnek, de a legfőbb az, hogy minden egyes ember átérezze annak fontosságát, hogy az egészségtan szabályainak megfelelőleg megtegyen saját hatáskörében mindent, a mitől a jövő nemzedék egészsége, munkaképessége s így boldogsága is függ.

Az iskolai betegségek közt talán legfontosabb a rövidlátás, mert ez a baj szolgál igen sok esetben alapul más, sokszor a legsúlyosabb betegségeknek. A rövidlátás abban áll, hogy a szemteke a rendesnél hosszabb, megnyúlt s ilyenformán a szembe jövő fénysugarak keresztveződnek egymással, mielőtt a szemteke hátsó részén levő ideghártyát (retinát) érnék. Ennekfóva a szem nem képes tisztán látni, kénytelen alkalmazkodni, a mi oly megerőltetéssel jár a szem szerkezetének, hogy ez által abban vérpangás jön létre, mely ismét a szemteke meglágyulását s ez által annak megnyúlását idézi elő. Miután a szem alkalmazkodási képessége annál nagyobb mértékben vétetik igénybe, minél közelebből nézünk valamely tárgyat, világos, hogy a sok közeli munka, írás, olvasás előidézője, később pedig fokozója lesz a rövidlátásnak. — Továbbá okozói lesznek a rövidlátásnak mindazon viszonyok, melyek a szemet közeli munkára kényszerítik, minők az aprós betűs, rossz papírra nyomott könyvek, a hiányos világítás; valamint azon viszonyok is, melyek a fejben — és így a szemben is — vérpangást hoznak létre, úgymint a fej és nyak görnyedt tartása, a gázláng nagy melege stb., végre fokozza a rövidlátást a rossz szemüveg.

Ezekből önként következnek a megteendő óvintézkedések. Ilyenek

1. A tanulók szemének időnkénti orvosi megvizsgálása. E vizsgálatok könnyű szerrel és röviden végezhetők, céljuk az, hogy a tanító ismerje rövidlátó tanítványait, ezeket a táblához közelebb, jól világított helyre ültesse; továbbá a tanuló szemüveget csak orvosi rendeletre

használjon, még pedig olyat, a melyet az orvosi vizsgálat jónak tart. Ez utóbbi tekintetben nagy hiba az, hogy magok a lelkészek és tanítók is legtöbbször az orvos megkérdezése nélkül vesznek szemüveget, a mit a tanulók természetesen utánoznak, s épen az a rossz, hogy az ifjú, fejlődésben levő szemnek sokkal többet árt a rossz szemüveg, mint az idősebb, erősebb szemeknek.

2. Mindazon viszonyok elhárítása, melyek a közeli munkára kényszerítik a szemet. Ide tartozik a tanterem jó világítása, nagy ablakok. A szomszédos épületek sok világosságot fognak el, kivált ha nagyok és közel vannak az iskolához, tehát biztosítani kell már az építkezésnél azt, hogy az iskolának tágas, világos udvara legyen, közvetlenül az ablakok előtt fák ne legyenek; a már meglévő homályos tanteremnél sokat tehetne a Förster által ajánlott módszer, melyszerint a napfény üveg hasábok által vettetik a homályosabb zugokba, de ez a rendszer még gyakorlatilag kipróbálva nincs. Ide tartozik a mesterséges világítás kérdése is. Házi munkára legjobb a petroleum lámpa, melyek közt már igen tökéletesek és veszélytelenek készíttetnek, a tanteremben a villamfény, melynek segélyével a terem minden zugában egyenletes világosságot lehet létrehozni.

De nem csak maga az iskola, hanem még sokkal inkább a házi élet és házi tanulás idézi elő a rövidlátást. Nagyon kevés hely az, a hol a szülék gyermekeiknek a dolgozásra, tanulásra alkalmas, világos helyet adnak, még kevesebb azok száma, kik ügyelnek arra, hogy gyermekeik írásnál, olvasásnál egyenesen üljenek, a könyv felibe ne hajoljanak, hanem inkább azt vegyék fel.

Mint látható, iskola és családi ház egyaránt istápolói a rövidlátás kifejlődésének, egyházi és iskolai férfiakat, családapákat s az ifjú nemzedéket egyenlő mértékben illeti a kérdés. Be is látják az intelligens elemek minden eféle theoretikus fejtegetések igazságát, de a consequentiák levonását bízzák az utódokra, s ezek ismét tovább. Azonban „jam proximus ardet“, a felsőbb tanulónak 50—60 %-ánál kimutatható a rövidlátás, a mely szám a tudományos élet fejlődésével mindig nő. Hogy ez ne történjék, csak úgy lehetséges, ha ifjúságunk átlátja és megérti a kérdés fontosságát, épen erre törekszik előadó is fejtegetéseivel, s akkor bízhatunk abban, hogy a lelkesedésre még képes ifjú nemzedék ideáljai közé felveszi az egészséges embert is, és annak idején tudni fogja kötelességét.

Referens.

Közügyeink.

Tiszántúli egyházker. rendkívüli közgyűlés és Révész Bálint emlékünnepély.

Egyházkerületünk f. hó 18-án emlékünnepélylyel egybekötött rendkívüli közgyűlést tartott, melynek összehívását Révész Bálint püspök elhunytá tette szükségessé.

Az elnöki széket Kiss Áron helyettes püspök úr foglalta el. Világi részről — miután Vályi János egyházker. főgondnok betegeskedése miatt a közgyűlésen nem jelenhetett meg — Horthy István mint a jelenlevők közt legidősebb egyházmegegyei gondnok elnökölt.

Kiss Áron helyettes püspök meleg hangú imádsággal

nyitotta meg a közgyűlést. A kegyelet meleg hangján emlékezett meg az elhunyt püspökről, egyházunk első révészéről, ki nek halála mély gyászba borította a magyar protestantizmust. Az egek Urától kért enyhületet szíveinkre mély gyászunk között.

Majd előadta azon intézkedéseket, melyek Révész Bálint elhunytá után az egyházkerület részéről történtek. Vályi János a temetés után összehívta az egyházkerületi közgyűlésnek Debreczenben levő tagjait, s átadta az egyházkerület pecsétjét Kiss Áron legidősebb esperesnek, mint helyettes püspöknek, ki azóta a püspöki teendőket ellátta. Ugyanezen értekezlet elhatározta, hogy nov. 18-ára rendkívüli egyházkerületi közgyűlés hívassék egybe s ezzel kapcsolatban Révész Bálint emlékére ünnepély tartassék. Fölkéri az egyházkerületi közgyűlés tagjait, hogy a Tóth Sámuel egyházker. főjegyző által írt emlékbeszéd meghallgatása végett vonuljanak át az ünnepély színhelyére, a főiskolai imaterembe.

Várady Gábor minden indokolás nélkül azt indítványozza, hogy az emlékünnepély után folytassák az egyházker. közgyűlést. Az indítvány egyhangú helyesléssel elfogadtatott.

*

1/2 10 órakor vonultak át a közgyűlés tagjai a főiskolai imaterembe, hogy a Révész Bálint emlékünnepélyen részt vegyenek. A közgyűlés tagjain kívül jelenvoltak a közgyűlésen a főiskola tanárai és ifjúsága, valamint két nőrokonával együtt a mély gyászba öltözött özvegy s a városból többen férfiak és néhány nő.

Az ünnepély a főiskolai kántus által előadott megható gyászdallal kezdődött, mely után Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző felolvasta tiszteletes emlékbeszédét, mely a megboldogult püspököt, az ő életét, jellemét a szülei háznál, a főiskolában, a tanári székben, a templomban, a szószéken, a kormányzói székekben és a gyűléstermekben, s végre otthonában tüntette elő, sok helyen ragyogó szép vonásokban s mindenütt a kegyelet meleg hangján tartva. Sok új adatot, eddig még a nyilvánosság elé nem került részletet hallottunk ez emlékbeszédben boldogult püspökünkről, s a mit a főjegyző úr például nagy halottunk tanári működéséről beszélt, azzal a szabadságharcz utáni szomorú korszaknak, egyházi-iskolai szempontból tiszta képét tárta föl előttünk.

Végül a főiskolai kántus egy gyászdalt énekelt, ezzel az emlékünnepély d. e. 11 órakor véget ért.

*

Az ünnepély után a közgyűlés tagjai visszatértek a főiskola nagy tanácstermébe s folytatták a félbeszakított közgyűlést.

Kiss Áron helyettes püspök indítványozza, hogy Révész Bálint püspök emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék. Indítványozza továbbá, hogy a Révész Bálint temetésén mondott beszédek és a Tóth Sámuel emlékbeszéde egy füzetben kinyomassanak, s minden egyháznak, középiskolának, az egyházkerületi közgyűlés tagjainak s az összes protestáns püspököknek megküldessenek. Az indítványok egyhangúlag elfogadtattak. Jelenti, hogy Révész Bálint elhunytá alkalmából eddig 61 részvét-írat érkezett. Tudomásul vétetik.

Szeremley József indítványozza, hogy Révész Bálint sírja közadakozás útján díszes emlékkövel jelöltessék meg, — a megboldogult püspök özvegyének pedig kegydíj állapíttassék meg. Mindkét indítvány elfogadtatván, a jövő közgyűlésre való részletes javaslatlétellel egy küldöttség bízatik meg.

Kiss Áron helyettes püspök felszólítja a közgyűlés tagjait, hogy állapítsák meg a püspökválasztás határidejét.

Mielőtt ebben megállapodás történt volna, a közgyűlés határozatilag kimondja, hogy a főgondnoknak eddigi ideiglenes intézkedése helyeslő tudomásul vétetik, s a mai közgyűlés megbízza Kiss Áron esperest, hogy a püspöki hivatal betöltéséig a püspöki hivatal teendőit lássa el.

A püspökválasztásra vonatkozó szavazatok jan. hó 10-éig adandók be. A szavazat-bontó bizottság tagjai Vályi János — akadályoztatása esetén Horthy István elnöklete alatt — világi részről gróf Degenfeld József, Izsaák Dezső, Szűcs István, Ármós Bálint és Beke Mihály, egyházi részről pedig Szeremley József, Lukács Ödön, Némethy Lajos, Kiss Albert és Balogh Ferenc lesznek. A bizottság jegyzője gyanánt Dr. Kovács Sándor működik. Ugyanezen bizottság bízott meg a Szeremley József által beterjesztett kettős indítványra vonatkozó javaslatlattal.

Végül Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyzőnek köszönet szavaztatott az emlékbeszéd megtartásáért, s ezzel a közgyűlés 3/4 12 órakor véget ért, másnap reggel 9 órakor pedig e rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyve hitelesített.

Az udvarii ev. reform. iskola megnyitásának örömnepélye 1891. november 8-án.

Szatmármegyében, Szatmár-Németi kir. város közelében fekvő, mintegy 280 lélekkel bíró, különböző hitfelekezetek közé ékelt udvarii ev. ref. egyházban, — hol 1890. év július 2-án a ref. paplak melléképületeivel, kerítésével, kútágásával és gémjével a földnek poráig egészen leégett, hol a múzsák kised seregét egy rozzant állapotban levő faiskola szűk tanterme alig volt képes befogadni, — a paplak hamvaiból új főnixként szebben, díszesebben emelkedett fel, 1890. év szept. 29-én ünnepélyesen átadatott lakásul; 1891. év november 8-án pedig a főtiszt. konvent által iskolaépítési célra kegyesen megajánlt, a főtiszt. egyházker. közbenjárása folytán eszközölt 800 forint tökekamatsegélyezésből, az itteni nemes lelkű, a kor hatalmas intő szavát megértő egyházi előljáróság, értelmes közönség, különösen az ügybuzgó lelkész Hajdu Albert, érdemes főgondnok tek. Szeőke Barnabás, jeles tanító Somogyi István, jóakarató vállalkozó Barazsu Péter közvetítése folytán, az újonnan épített iskola, a fennálló törvény és kor igénye szerint 50—60 frt értékű új taneszközökkel: földgolyóval, térképpel, fali táblákkal, természeti ábrákkal, számoló tárgyakkal stb. mintaszerűleg felszereltetett, ünnepélyesen megnyitott, a nevelés-tanítás szent ügyének helyiségeül, valláskülönbség nélkül való nagyszámú közönség jelenlétében átadott, s a nevelés-tanítás céljaira vonatkozó, lelkészi, főgondnoki, tanítói lendületes és tanulságos beszéddel, összhangzatos énekléssel, hazafias dallal a tudomány egyik csarnokául felavattatott. Az iskola ünnepélyén nemzetiség és valláskülönbség nélkül jelen voltak az Udvariban lakó ev. ref., róm. és görög-kath., Mózes vallástételt követők, Szeőke, Papp, Dezső stb. úri családok, nevelésügy-barátok, lelkészek és tanítók. — Vajha mindenik egyház oly ügybuzgó lelkészszel, áldozatra kész főgondnokkal, szakavatott tanítóval, értelmes presbyteriummal, vallásos, istenfélő egyházi tagokkal dicsekedhetnék, mint Udvari! Akkor a vallás és iskola oltárán meggyújtott mennyei tűz nem aludnék ki, vagy nem vetne véglobbot a

szentek szentélyében, a Sionban, az imaházban és iskolában! Midőn ez örvedetes hírt tudatom e becses lappal, kérem egyszerűsággal a t. szerkesztő urat, hogy az ünnepélyen a lelkész, a főgondnok és a tanító urak által elmondott beszédeket is szíveskedjék követendő példaadásul és elismerésül közzétenni*).

Bodnár János,

kakszentmártoni ev. ref. lelkész.

* * *

Hajdu Albert lelkész úr beszéde.

Mélyen tisztelt egyházi előljáróság és gyülekezet, s kedves növendékek!

Mindaz, a mi új, ha csak anyagi jólétünk előmozdítására szolgál is, különös jó érzést szül keblünkben; a miből pedig és a mi által szellemi-erkölesi gyarapodást, felvilágosodást várunk, remélünk, az fokozza örömünket, lelkesedésünket.

Im itt e helyen is, úgyszólván a romok felett egy új forrása fakadt föl a tudománynak e díszes tanterem fölépítése által, melyet ez ünnepélyes alkalommal rendeltetésének átadni nagy lelki örömmel gyűltünk össze.

Habár erre alapot 800 frtot a főtiszt. s méltóságos konventől nyertünk is, de ezenkívül ügybuzgalmunk s áldozatkészségünk eredménye a vallás és tudomány eme temploma; a tiszta magyar szellem és érzület bátyája; habár az egyházi előljáróság ennek így és ekképeni kiállításával, a világosság emez őrtüzének felgyújtásával magát tisztelte is meg, — mindazonáltal jó lélekkel nem mondhatunk egyebet: „Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te szent nevedre térjen örök dicsőség!”

Neked adunk azért hálát most is a munka után, az erőért, a segedelemért, hogy megadtad nekünk e mai nap örömét, hogy felépíthettük a tudomány ezen csarnokát a legfőbb szegletkövön a Jézus Krisztuson, a te szent Fiadon, mely szüli bennünk azon boldogító tudatot, hogy miként tőle, úgy innen is a lelki élet vize fog áradozni.

És most midőn nekem és világi elnöktársamnak jutott a szerencse, hogy ezen iskolát, mint küzdelmeink és fáradozásaink eredményét, a tisztelt egyháztanácsnak, egyházunk minden tagjának, és végül a nagyérdemű vendég közönségnek bemutatathatjuk, nemcsak, de ebbe növendékeinket bevezethetjük, hogy innen, mint méh a virág kelyhéből, mézet, lelki táplálékot werítsenek, hogy így időről-időre, nemzetségről-nemzetségre, az egyháznak hű és igaz, áldozatra kész tagjai, a hazának mindmegannyi lelkes fiai és leányai lehessenek, — mondom, ez ünnepélyes alkalommal nem mondhatunk mi elnöktársammal, Szeőke Barnabás főgondnok ural egyebet, mint hogy „nagy dolgot cselekedett az Ur mivelünk erőtlennel, menjünk elébe háláadásul és énekeljünk néki dicséreteket“.

A hol virágozik a tanügy s ennek mint folyománya a vallás, az isteni félelem, ott nőttön nő az erkölcsiesség, minek ismét következménye, hogy az oly nép hevülni, lelkesülni tud minden szépért, nemesért; s az oly nép előtt semmi sem szentebb, mint egyházát építeni, hovatovább azt többről-többre vinni. Az lenne már a mi dicsekedésünk, örömünk, hogy ti szeretett hitfeleink, kik a mi kormányzásunk alá bízattatok, hogy ti, kik majd nyomunkba léptek is, a mi alkotásainkat nemcsak megbecsülnétek és megtartanátok, hanem többet tennétek. Az

*) Teljes örömmel és készséggel. Szerk.

lenne a mi dicsekedésünk és ezért hön imádkozunk, hogy ha ti is, mint a nagy magyar Széchényi mondotta a hazáról, azt mondanátok egyházunkról, s azt akarnátok: „az udvarii ev. ref. egyház nem volt, hanem lesz“.

Föl tehát testvéreim, hatni, alkotni, gyarapítani s akkor egyházunk fényre derül.

Tiszta vallásos érzés, nemes erkölcsiség, áldozatkészség, honszeretettől dobogó szív legyenek gyémántnál fénylőbb érenyeitek, s akkor műveitekben, alkotásaitokban, egyházunk történetében élni fogtok.

De nem volna teljes beszédem kerete, ha itt meg nem emlékezném e terem fölépítőjéről, Barazsu Péterről, a kinek részint anyagi biztosítéka, részint dícséretet érdemlő ügybuzgalma tette lehetővé, hogy őt egyházunk ennek fölépítésével megbízta. Adja az egek Ura, míg most egyfelől elismeréssel adózunk neki, hogy ivadékai századok multán is élvezhessék ennek hasznát s emlegessék nevét, mely jegyzőkönyvünkben különben is megörökítve leend.

Meg kell emlékezmem a belső felszerelést illetőleg Somogyi István tanítónkról, a ki a legnagyobb buzgalommal rendezett egy jótékony célú egyházi táncmulatságot, s ennek jövedelmét, 31 forintot, taneszközök beszerzésére fordította, s ugyane célra történt újabb adományokból azt mintaszerűleg felszerelte.

Önök itt e helyen, midőn e termet szellemi munkálkodása helyéül átadják, nem mondhatunk egyebet, mint azt, a mit a legkitűnőbb paedagogusok mondtak, hogy a tanítónak, ha sikert akar elérni, ha egy nemzedéknek igazán nevelője akar lenni, magát kell példányképül adni mindenben, tehát hivatottság, tudomány mellett meleg vallásosság, példányszerű magaviselet, hazaszeretet legyenek éreneyei. Szóval legyen ön iskolájának napja, csillaga, akkor missióját elérte, s elmondhatja élte alkonyán az apostolnak eme szavait: Én ama nemes harcztot megharcoltam, pályámat megfutottam, hitemet megtartottam s letétem számomra az igazság, szeretet, elismerés koronája.

És most te élőkövön, a Jézus Krisztuson fölemelkedett épület, légy megáldva Istentől! Legyenek áldottak a lábak, melyeket kicsinyeid a te neved segítségül hívásával előcsarnokodba tesznek, legyenek áldottak az ajkak, melyeket nagy neved imáadására fölnyitnak most és mind az időknek végéig. Ámen.

(Vége köv.)

Irodalom.

Előfizetési felhívás. „Vallásos iratok terjesztő egyesületünk“ a ránk jövő téli hónapokban is ki fogja adni a magyar protestáns olvasó közönség által már jól ismert és kedvelt Téli Ujságot. Felhívom azért az olvasó közönséget ezen népies és vallásos-erkölcsei irányú kis képes lapnak ez évben való pártolására is. Minthogy pedig e lapnak terjedése főképp a lelkésztársak s egyházunk tanítóinak buzgalmatól függ, különösen őket kérem fel, hogy hatáskörükben e lap megismertetését és terjesztését munkálni szíveskedjenek, — *hogy olvassa azt minden atya és anya háznépe előtt az ő hallásokra, egybegyűjtven őket, férfiakat és asszonyokat, a kicsinykéket és jövevényeket, hogy hallják és tanuljanak és féljék az ő Urokat, Istenöket, és őrizzék meg, beteljesítvén a törvénynek min-*

den ígét, — V. Mózes 31, 12., — s így ez által is terjedjen és erősödjék közöttünk az Isten országa. Lapunk alapítója és eddigi szerkesztője, Csécsi Miklós makói lelkész úr akadályozva levén körülményei által, hogy e lap szerkesztésében ez év folyamán részt vegyen, a szerkesztőséggel Budai János békési s. lelkész úr bízott meg, ki e lapnak már a mult évben is egyik szerkesztője volt. A lap december, január és február hónapokban fog minden héten egyszer, szerdán megjelenni. Előfizetheti Hornyánszky Viktor akadémiai könyvtáros úrnál Budapesten. Előfizetési ár a három óra 26 krajczár. Körös-Tarcsa, 1891. nov. 12. Szabó János esperes, a vallásos iratokat terjesztő egyesület elnöke. — Tisztelt olvasó közönség! Egyetlen református néplapunknak, a „Téli Ujságnak“ ez évi szerkesztésével megbízva, nem ismeretlen feladatot vállaltam magamra. Jól ismerem e lap irányát, hiszen szerkesztésében már az előző években is részt vettem, s ez az irány megmarad ezután is; t. i. hogy e lap, mint magyar protestáns néplap, a hazai protestáns közönség vallásos-erkölcsei tartalmú olvasmánya legyen. Egyes kimagaslóbb embereinknek, egyházunk állapotjának s intézményeinek megismertetése; a mult történetéből s a mindennapi életből vett tanulságos elbeszélések és rajzok; vallásos költemények s általában a hitélet s hittudat fejlesztésére vonatkozó közlemények lesznek ez évben is tárgyai a „Téli Ujságnak“. Hogy azonban a lap e célra minél inkább megvalósíthassa e nemes és jó munkában: tisztelettel kérem a lelkésztársak szíves támogatását és az olvasó közönség pártfogását. Békés, 1891. nov. 12. Budai János, szerkesztő. — Meleg rokonszenvvel ajánljuk téli hónapjainkban e megszokott jó barátunkat, a Téli Ujságot olvasó közönségünk, lelkésztársaink, tanítóink s általában a protestáns olvasó közönség szíves jóakarátába. Lapunk ez évben is mindig érdeklődéssel veszi tudomásul e vallásos-erkölcsei egyetlen néplapunk egyes számainak megjelenését s időről-időre meg fog emlékezni annak tartalmáról. Megjegyezzük, hogy e kis lapból egyszerre 10 példányt kell megrendelni, mert a számonkint egy krajczárra rúgó postadíj miatt kevesebbet nem lehet küldeni.

Felhívás előfizetésre. Nagytiszteletű Lelkész úr! Az a meleg pártolás, melyben „Egyházi Beszédek“ első füzetére részesült, arra indított, hogy a másodikat is közre bocsássam, és pedig saját kiadásomban. A műnek még csak általános jellemzésétől is tartózkodom, mert mint annak szerzője, talán egyoldalú bírálója lennék, meg aztán, a kik az első kötetet megszerezték, ismerik annak irányát és szellemét. Szív-ből igyekeztem szólni a szívhez, odaférni a hallgatóság lelkéhez. Csak annyit említek meg, hogy „Egyházi Beszédek“ második kötete 10 ívből fog állani s a közölt beszédeknek legalább is fele közönséges lesz s csak mintegy fele különböző alkalmakra írott. Az előfizetési ár 1 frt, s egyelőre csak nálam szerezhető meg. Az előfizetési összegnek postautalványon — czímemre — való előre beküldése mellett a munka f. évi decz. 15-én bérmentve, mindenkinek pontosan szét fog küldetni; épen azért a megrendelést f. é. decz. 1-ig kérem megtenni. Magam adván ki munkámat, tisztelettel felkérem nagytiszt. lelkész urat, hogy becses megrendelése által azt a megjelenhetésben előmozdítani szíveskedjék. Maradtam kiváló tisztelettel Miskolczon, 1891. november 2-án. Gulyás Benő, ev. ref. s. lelkész. — Tiszt. Gulyás Benő úr egyházi beszédek első kötete élénk figyelmet költött s a legszebb

reményekre jogosított a fiatal szerző egyházzsónoki irodalmi működése iránt. Elbájos szép irálylyal tudja ő evangyéliomi hittől áthatott eszméit fejtegetni. Ajánljuk.

Előfizetési fölhívás. A sárospataki főiskola theol. tanári kara előtt tett magántanári vizsgára: „Zwingli, mint dogmatikus“ című tanulmányt írtam. A konventi szabályzat értelmében kötelességem tanulmányomat nyomtatásban közrebocsátani. E kötelességem könnyebb teljesíthetése végett fordulok a nagy közönséghez, a midőn fölhívom, hogy nevezett munkámra előfizetni kegyeskedjék. Magam erejéből nem bírom tanulmányomat sajtó alá adni, kiadót keresni pedig fiatal ismeretlen egyénnek hiábavaló fáradság volna. — Egyházi s különösebben theol. kérdések iránt érdeklődő olvasóinkhoz fordulok azért, hogy 7—9 ívre terjedő s legkésőbb januárhó végén megjelenő munkámra, melynek bolti ára 1 frt 20 kr leend, 75 krral előfizetni kegyeskedjenek. A megrendeléseket vagy előfizetési pénzeket kérem legkésőbb decz. hó 10-ikéig *Legenye-Mihályiba* (Zemplénmegye) intézni, illetve nevemre küldeni. Külön aláírási íveket nem bocsátok szét. *Tüdős István*, ev. ref. s. lelkész. — Az ifjú szerző művének támogatását jóindulattal ajánljuk.

Természetrájk a III-ik elemi osztály számára. *Irta Keeskeméthy László.* (Ára bekötve 20 kr; kapható a szerzőnél Mező-Turon).

Teljesen osztjuk ugyan a tiszántúli egyházkerület népiskolai bizottságának álláspontját, mely szerint a természetrájk tanításához kézikönyvet nem ajánl, és nem könyvből, hanem közvetlen szemlélet útján kívánja a természetet ismertetni: mégis megengedjük, hogy vannak esetek, midőn — ez elméleti igazságtól eltekintve — kénytelen a tanító a könyvhöz, mint egyetlen kisegítő eszközhöz folyamodni. — Készségesen elismerjük, hogy a fentírt művecske az e nemű kiadványok java közé tartozik. Előnyei: előadása egyszerű, világos, folyékony, s így könnyen érthető; az egyházkerületi tantervhez szorosan ragaszkodik; kiállítására nézve csinos, tiszta nyomású és mégis olcsó. A munkás szerzőnek, ki irodalmi téren közelebb a „Népiskolai Közlöny“ című havi folyóirat 3 évi buzgó szerkesztése által szerzett magának jó nevet, ezen újabb dolgozatát a tanítók és iskolai előljárók figyelmébe és megérdemelt pártolásába ajánljuk.

Különfélék.

Zsinati Értesítők rendes tudósítójává Győri Lajos barátunkat, a heves-nagykunsági egyházmegye egyik zsinati rendes képviselőjét sikerült megnyernünk. Az Értesítő programját közelebb fogjuk közölni. Tisztelettel kérjük lapunk járatóit, legyenek szívesek a költséges vállalatért járó 1—1 frtot mielőbb beküldeni hozzánk.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozzánk bejött pénzekről. Örömmel jelezük, hogy a M. Pr. Irod. Társaság javára közelebb négy helyről 129 frt jött be hozzánk. *Illyés Endre m.-berényi* lelkész úr 10 frtot küldött ezen sorok kíséretében: „A mezőberényi egyház a M. Pr. Irod. Társaság által megindítandó vallásos íratok támogatására küldi e csekély összeget“. — *Szilágyi Márton* füzes-gyarmati lel-

kész úr 108 frtot küldött be, ezt írván: „Becses lapjának f. évi okt. 3-iki számában közlöttek alapján van szerencsém a füzesgyarmati egyház részéről az alapító tagsági díjat 100 frtot; a magam részéről ez évre szóló rendes tagsági díjat 6 frtot; Sz. Homoki János és Gyáni András presbyterek részéről a népies kiadványok támogatására 1—1 frtot, összesen 108 frtot a M. Pr. I. T. javára itt küldeni. Méltóztassék e pénzeket rendeltetési helyökre eljuttatni, előre is köszönetünket küldvén szíves fáradságáért!“ — *Bagdi János* anti lelkész úr (u. p. Nagy-Zerind, Biharm.) a következő sorok kíséretében 6 frtot küldött: „Az anti ev. ref. egyház a M. Pr. Irod. Társ. rendes tagjai közé belépett. Itt küldöm az évi rendes tagsági díjat a 6 frtot. Kérlek, légy szíves rendeltetési helyére juttatni“. — *Végre Harsányi Sárdor* turkevei lelkész úr 5 frtot küldvén, ezt írja: „A turkevei ev. ref. egyház évenként 5 forintot ajánl a Prot. Irod. Társulatnak népies vallásos íratok terjesztésére“. A 43. számban jelzett 19 frt 70 krajczárral együtt bejött újabban hozzánk a M. Pr. I. T. javára 148 frt 70 kr, a Budapestre már felküldött 398 frt 48 krral együtt pedig 547 frt 18 kr. Szerkesztőség.

Halálozások. *Tóth Miklós* tiszaroffi ev. ref. lelkész folyó évi nov. 11-én történt haláláról gyászlap és részletes nekrológ érkezett be hozzánk. Kedves emlékü barátunk fölött Budapesten Szász Károly püspök úr mondott megható halotti imádságot és beszédet, mely után a kihült porrszék N.-Náuasra, az elhunyt szülővárosába szállították. Jövőre többet. — Elhunyt továbbá a szent-gáli gyülekezet buzgó lelképásztora, a veszprémi ev. ref. egyházmegye nagyérdemű esperese, *Csonka Ferencz* folyó hó 13-án, munkás élete 70-ik, lelképásztorsága 40-ik, s esperessége 17-ik évében. — A debreczeni ef. ref. egyháznak ismét gyásza van: folyó hó 17-én, élete 55-ik, debreczeni kántorkodása 25-ik évében hosszú betegeskedés után elhunván egyik énekvezetője, *Tordai Kerekgyártó Sándor*, gyászoló özvegyet és 4 kiskorú árvát hagyván maga után. Legyen áldott az elhunytak emlékezete!

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat

segédlelkész-tanítói állomásra, a raádi ev. ref. egyházba.

A segédlelkész-tanítói állomás javadalma 326 frt pénzértékben, mely évnegyedi egyenlő részletekben fizettetik. A segédlelkész-tanítónak kötelessége a népiskola vezetése és a lelkészi és kántori teendők végzése.

A pályázati határidő f. évi decz. 3-ika. A pályázati kérvények nagytt. *Lukács Ödön* f.-szabolcsi esperes úrhoz Nyiregyházára küldendők.

Az illető hivatalát azonnal elfoglalni tartozik. Debreczen, 1891. nov. 19.

Kiss Áron,
helyettes püspök.